

Schoolaanslagen

Joost van den Tillaart

Presentaties Voion - Eindhoven – Utrecht - Assen

Voor de pauze (13.45 – 15.00) – Achtergronden

- Wat is een schoolaanslag, wat is het niet?
- De handreiking 'preventie en omgaan met schoolaanslagen'
- Voorbeelden uit het verleden
- Dreigingen in Nederland en copycat-gedrag
- Aandacht voor het fenomeen in films en op internet
- Aanknopingspunten voor preventie
- Soorten geweld
- De ontwikkeling van geweld

Na de pauze (15.15 – 16.30) – Handelingsperspectieven

- Fasen in de ontwikkeling van geweld
- Waarschuwingssignalen
- Risicobeoordelingen
- Herkennen van signalen
- Inbedding in schoolveiligheidsbeleid
- Samenvatting van preventiemogelijkheden
- Voorzorgsmaatregelen
- Tijdens en na een incident
- Ruimte voor vragen en discussie

Een schoolaanslag is:

- gepland, gericht en bewust geweld;
- uitgevoerd door een (oud)leerling of student;
- gericht op een onderwijsinstelling;
- waarbij wapens worden gebruikt;
- en wat niet door een onderwijsinstelling zelf is op te lossen.

Een schoolaanslag is niet:

- spontaan geweld;
- religieus of extremistisch gemotiveerd.

Handreiking preventie en omgaan met schoolaanslagen

- Verzoek ministerie van OCW, eind 2010
- Samenwerkingsverband met Windesheim en NIFV
- Informeren en handvatten bieden aan schoolpersoneel
  - Inventariseren van kennis
  - Bieden van handelingsperspectieven
- Achtergronden, herkennen en handelen, maatregelen
- Klankbordgroepen

Schoolshootings zijn Amerikaans....

- Columbine High School (1999)
- Virginia Tech (2007)
- Bath, Michigan (1927)

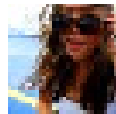
Wikipedia leert ons:

- 87 schietincidenten in VS sinds 2010

... of toch niet?!

- Canada: 10 (Toronto (3x), Montreal)
- Duitsland: 7 (Erfurt, Emsdetten, Winnenden)
- Finland: 3 (Rauma, Tuusula, Kauhajoki)
- Engeland: 2 (Bristol, Dunblane)

Verder in Denemarken, Griekenland, Noorwegen, Hongarije, Jemen, Filippijnen, Australië, Thailand, Argentinië, Libanon, Israel, India, Azerbeidjaan

[@charlotbouwman](#)

Charl⊗tte Bouwman

ik plan een terreuraanslag op mijn school, het stedelijk gymnasium johan van oldenbarnevelt te amersfoort, aankomende vrijdag 8:30 lokaal 45

15 Feb via web ☆ Favorite ↻ Retweet ↩ Reply

Dreigingen in Nederland (2)

Tomorrow, I will shoot my Dutch teacher, and as many students as I can. It will be on the news tomorrow. It's a school in a Dutch city called Leiden, and for more proof, I will be using a 9mm Colt Defender. I will be carrying a note with me when I go into the school which will explain why I did it. If the message of the note will not be published, a friend of mine will post it here on 4chan a day later. Oh, and I'm using a proxy, the police is not gonna find me before tomorrow.

File: 1366491700205.jpg (78 KB, 600x450, defender.jpg)

■ Anonymous (ID: yiWQ7/b4) 04/20/13(Sat)17:01:40 No.474233370 Replies: [>>474233881](#) [>>474233835](#) [>>474234005](#) [>>474234107](#) [>>474234596](#)

Tomorrow, I will shoot my Dutch teacher, and as many students as I can. It will be on the news tomorrow, it's a school in a dutch city called Leiden, and for more proof, I will be using a 9mm Colt Defender. I will be carrying a note with me when I go into the school which will explain why I did it. If the message of the note will not be published, a friend of mine will post it here on 4chan a day later. Oh, and I'm using a proxy, the police is not gonna find me before tomorrow.

>> ■ Anonymous (ID: ImUH3SN/) 04/20/13(Sat)17:03:21 No.474233681 Replies: [>>474233902](#) [>>474234237](#) [>>474234490](#)

File: 1366491801239.gif (676 KB, 160x240, 1366110558450.gif)

[>>474233370 \(OP\)](#)

>implying anyone cares if it's not in the US

>> ■ Anonymous (ID: HhLFpPne) 04/20/13(Sat)17:04:03 No.474233835

[>>474233370 \(OP\)](#)

als stadsgeenoot zeg ik DO IT FAGGOT!

>> ■ Anonymous (ID: 1yd2mM93) 04/20/13(Sat)17:04:23 No.474233902

[>>474233681](#)

/thread.

Geïnspireerd door een andere schoolaanslag...

... dreigen met een schoolaanslag

- Voor copycats vormen de dreigementen het doel
- Welke reactie kan ik uitlokken?
- Hoe reageren mensen op mijn gedrag?
- #bomopschool
- Eerdere schoolaanslagen kunnen wel een *trigger* vormen!

9 februari 2009: dreigementen gericht op basisscholen

- Zes maanden voorwaardelijke celstraf (55-jarige man)
- Vier weken jeugddetentie + reclassering (twee minderjarigen)
- Verwijdering van middelbare school

9 november 2010: dreigement Breda

- Werkstraf van 120 uur
- Twee maanden voorwaardelijke celstraf

- Films (Bowling for Columbine, Zero Day, Basketball Diaries, Heart of America, Elephant, Klass)
- Miljoenen zoekresultaten op Google
- Tienduizenden video's op internet
- Grote woorden op fora ("I will beat the highscore")
- Fansites op internet:

"I don't understand why some of you can say that " oh this is terrible " or "how could they do this" , yeah no shit it is fucking horrific but do you know the even more tragic part is the fact that sick fucks at that school tormented those 2 gunmen for years, with physical and verbal abuse across all areas. The fact that they killed some of those bullies is true justice in my eyes"

Wederzijdse inspiratie?

- Wat zijn de oorzaken van schoolaanslagen?
- Wat zijn de specifieke kenmerken van mogelijke daders?
- Een daderprofiel is niet de oplossing.
  - Het levert een te breed beeld op;
  - Het heeft weinig voorspellende waarde.
- Toch zijn er preventiemogelijkheden;
- Op basis van inzichten over de ontwikkeling van geweld.

Reactieve agressie

- Reactie op een frustrerende of angstige situatie
- Schrikreactie
- Hoge emotionele opwinding
- Een reële of gepercipieerde dreiging
- Beperkt in tijd, neemt snel af

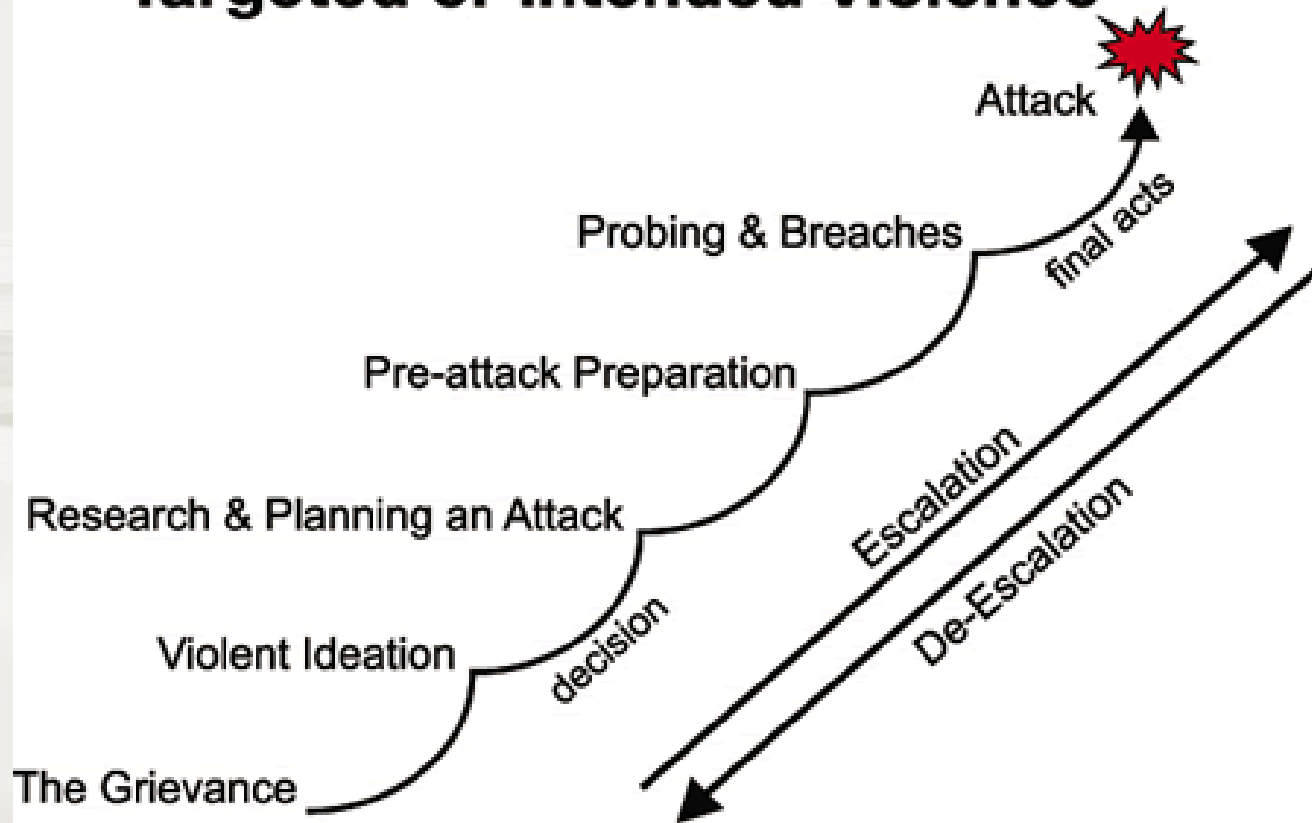

Instrumentele agressie

- Geplande actie om een doel te bereiken
- Gecontroleerd en berekenend
- Lage emotionele beroering
- Geen dreiging
- Geen beperking in tijd

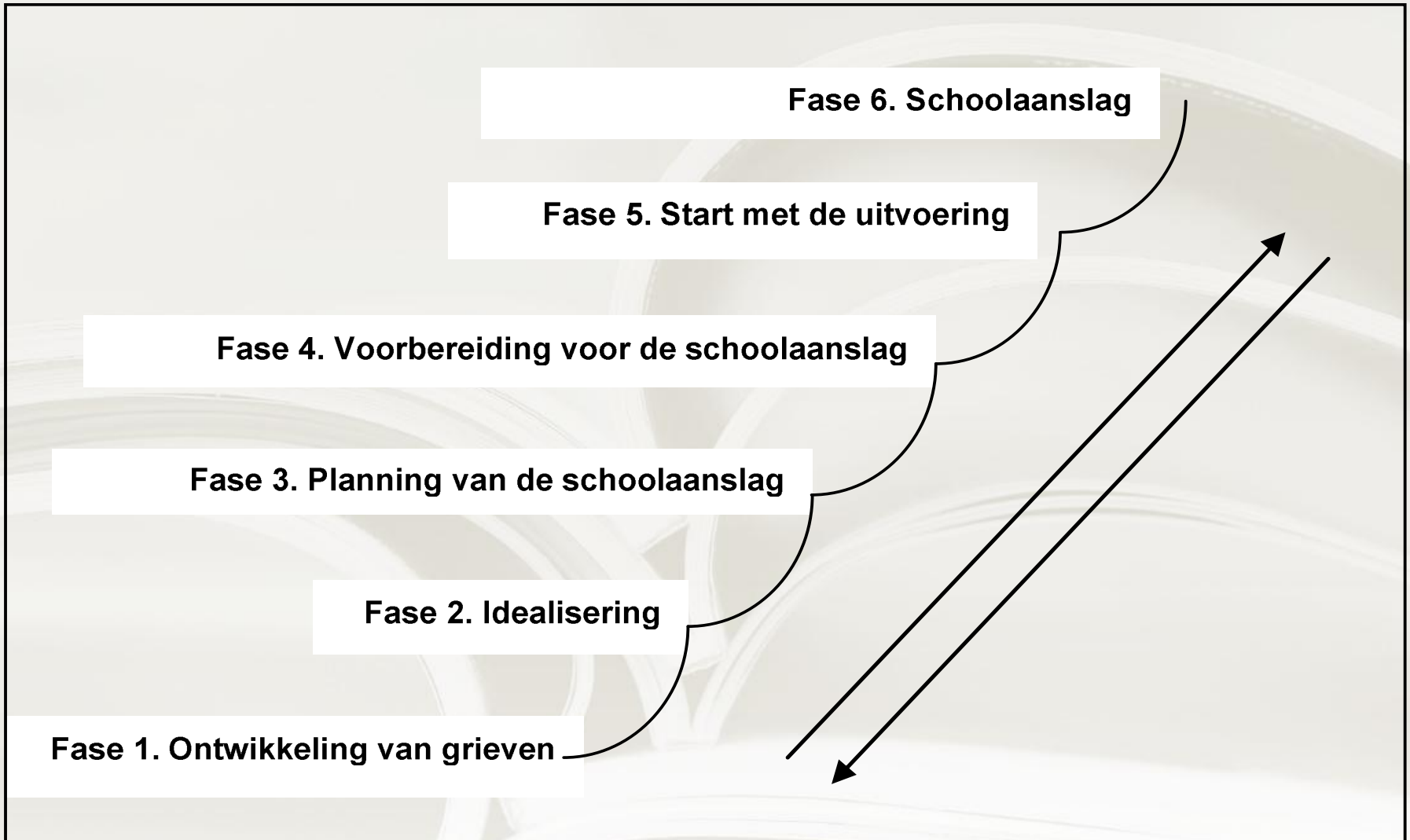

Pathway to Workplace Targeted or Intended Violence

Adapted with permission from F.S. Calhoun and S.W. Weston (2003). *Contemporary Threat Management: A Practical Guide for Identifying, Assessing and Managing Individuals of Violent Intent*. © 2003 F.S. Calhoun and S.W. Weston. All rights reserved.

Na de pauze (15.15 – 16.30) – Handelingsperspectieven

- Fasen in de ontwikkeling van geweld
- Waarschuwingssignalen
- Risicobeoordelingen
- Herkennen van signalen
- Inbedding in schoolveiligheidsbeleid
- Samenvatting van preventiemogelijkheden
- Voorzorgsmaatregelen
- Tijdens en na een incident
- Ruimte voor vragen en discussie

- Elke fase kent zijn eigen momentum en zijn eigen waarschuwingssignalen;
- Waarschuwingssignalen kunnen niet los van elkaar en van de context worden gezien;
- Sommige signalen hebben een gedragscomponent. In die gevallen is het van belang gedragsverandering te signaleren;
- Niet ieder persoon die zich in een bepaalde fase bevindt komt daadwerkelijk tot een opvolgende fase;
- Personen kunnen ook stoppen met escaleren;
- “Life events” spelen een grote rol.

Fase 1: ontwikkelen van grieven

- Het gevoel dat onrecht is aangedaan (grief)
- Terugkerende ontevredenheid en frustratie
- Vormt achteraf de legitimatie voor de geweldsdaad

Mogelijke signalen

- Problemen met woede en agressie (stelselmatig)
- Afkeer van ouders, leraren en medeleerlingen (isoleren)
- Problemen met discipline (stelselmatig)

Acties bij combinatie van signalen

- Praten met de leerling (“ Wat is er aan de hand, waar komt dit vandaan?”)
- Delen van informatie en ongerustheid (collega’s, SMW, ZAT)

Fase 2: idealisering van geweld

- De gevoelens van onrechtvaardigheid of ontevredenheid kunnen niet los worden gelaten
- Het onrecht kan worden opgelost met geweld
- Dit idee wordt gedeeld met anderen (sociale kring of op internet)

Mogelijke signalen

- Geweldsfantasieën
- Dreigen met geweldsdaden
- Bewonderen van negatieve rolmodellen
- Fascinatie voor eerdere schoolaanlagen

Acties bij combinatie van signalen (zie ook fase 1)

- Delen van informatie is noodzakelijk (collega's, schoolleiding, ZAT, SMW)
- Zoek eventueel externe hulp (zoals bij een schoolpsycholoog)

Fase 3: plannen maken voor geweld

- Er worden concrete plannen gemaakt voor de geweldsdaad;
- Verzamelen van informatie over eerdere schoolaanlagen;
- Verzamelen van informatie over hoe zelf een aanslag te plegen.

Mogelijke signalen

- Leaking → lekken van plannen

Acties

- De plannen zijn concreet. Bespreek dit met collega's inclusief de schoolleiding. Neem contact op met de politie (wijkagent, jeugdagent). Deel ervaringen eventueel met de vertrouwensinspecteur van de onderwijsinspectie.

Fase 4: schoolaanslag voorbereiden

- De aanslag wordt voorbereid; verzameling van wapens, verkenning van het plaats delict, vervaardigen van kaarten en plattegronden.

Mogelijke signalen

- Uitingen van somberheid en suïcidale gedachten
- Martelaarschap
- Wapens, tekeningen en plattegronden

Acties

- Neem altijd contact op met de politie, er worden mogelijk strafbare handelingen verricht. Neem voorzorgsmaatregelen zoals genoemd in de handreiking (' een veilige school')

Fase 5 en 6: uitvoering van de schoolaanslag

Leerling stuurt een e-mail naar een andere leerling met de tekst:

“Ik maak jullie af!”

- Hoe ga je hier mee om?
- Wat is de waarschijnlijkheid van uitvoering?

Een leerling maakt een video waarop hij samen met anderen speelt dat hij op de andere leerlingen schiet. Hij schreeuwt daarbij naar de leerlingen en lacht terwijl hij het wapen op anderen richt. Deze video wordt op Youtube gezet en wordt door een ouder ontdekt die het meldt aan de schoolleiding.

- Hoe ga je hier mee om?
- Wat is de waarschijnlijkheid van uitvoering?

In een video op internet wordt bedreigd met een schoolaanval. De dreiger is onherkenbaar en zegt dat hij morgen de directeur en adjunct op hun kantoor zal doodschieten. Hij zegt dat vluchten geen zin heeft, omdat hij de personen dan bij hun woning zal opwachten. De dreiger noemt de locaties van woningen. Een medeleerling vindt de video op YouTube en licht zijn ouders die op hun beurt de schoolleiding informeren.

- Hoe ga je hier mee om?
- Wat is de waarschijnlijkheid van uitvoering?

Twee voorbeelden van schoolaanslagen in Finland.

Jokela High School (7 november 2007)

- 18-jarige dader vermoordt 8 personen

Kauhajoki School of Hospitality (23 september 2008)

- 22 jarige dader vermoordt 11 personen en verwondt er 4

Jokela High School (7 november 2007):

- Aankondiging van de geweldsdaad via Youtube;
- Martelaarschap (“bereid te sterven voor mijn zaak”);
- Verheven boven anderen (“ ik ben niet van hetzelfde soort”, “ ik ben geëvolueerd”);
- Grief (“ik ben het zat”);
- Negatieve rolmodellen (“zoals anderen hebben gezegd...”).

Kauhajki School of Hospitality (23 september 2008)

- Al zes jaar bezig met het maken van plannen voor de geweldsdaad;
- Geweldsdaad leidt tot *copycats*;
- Goede prestaties, stil maar geen *loner*, gepest in schoolloopbaan;
- Medisch dossier (timide, depressie, slaapproblemen)
- Verergering naar ernstigere depressies, apathie, agressiviteit, alcoholmisbruik;
- Live-events: overlijden broer, auto ongeluk vriend, vriendin verlaat hem;
- Leaking: video's, liedjes, uiterlijk vertoon,

- Welke plek krijgen schoolaanslagen in het veiligheids- (en zorg-) beleid?
- Apart onderdeel van de handreiking, onder meer gebaseerd op handreikingen uit het buitenland (VS, Canada, Duitsland). Bedoeld om structuur en een referentiekader te bieden.
- Preventieve, proactieve en repressieve maatregelen
- Passend binnen de Nederlandse context (open karakter van het onderwijs)

- Werk aan een goede sfeer op school
  - Creëer een vertrouwensbasis
  - Zorg voor een goede informatiepositie bij leerlingen (weet wat er speelt)
  - Zorg dat je in je netwerk zit (wie is het aanspreekpunt bij de politie? Wie kan ik bellen voor psychologische ondersteuning?)
-
- Inbedden in de zorgstructuur
  - Herken waarschuwingssignalen (niet alleen voor 'schoolshootings')
  - Sta open voor deze signalen en onderken daarmee risicogedrag
  - Deel je zorgen met collega's en neem wanneer nodig maatregelen

- Aanpassen en/of aanvullen van het crisisplan
  - Verantwoordelijkheid
  - Bereikbaarheid
  - Borging (sluit aan bij het veiligheidsbeleid van de gemeente)
  - Beleid agressie en geweld (training, protocol, gedragscode, afspraken)
- Crisisteam samenstellen en voorbereiden
  - Draaiboek (“als een ramp de school treft”)
  - Denk na over communicatie (extern en intern)
- Fysieke maatregelen
  - Vlucht en schuilmogelijkheden (ook: procedures en training)
  - Risicobeoordeling gebouw,
  - Noodkoffer (plattegronden, instructies, contactgegevens, overzichten)

Tijdens een incident

- Rol voor het personeel (alarmeren, evacueren, schuilen)
- Rol voor leerlingen (melden, mijdt risico's, volg instructies)
- Rol voor het crisisteam (geef leiding totdat instanties het overnemen, ondersteun hulpinstanties)

Na een incident

- Psychosociale ondersteuning betrokkenen
- Informeren, bijeenkomsten
- Langdurige ondersteuning

Digitale handreiking op
www.tinyurl.com/schoolaanslag en op
www.regioplan.nl

Zie ook: 'Als een ramp de school treft' (KPC-Groep)
en de website van het Centrum voor School en
Veiligheid

www.schoolveiligheid.nl

Regioplan

joost.van.den.tillaart@regioplan.nl